

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від _____ 2015 р. № _____

СТРАТЕГІЯ державної міграційної політики України на період до 2025 року

Загальна частина

В умовах глобальної інтенсифікації міграційних процесів, включення населення України в міжнародні переміщення необхідність ефективного державного регулювання в цій сфері зростає. Воно є передумовою використання позитивного потенціалу міграції з метою розвитку, мінімізації її негативних наслідків, забезпечення прав і свобод мігрантів та усього населення. У зв'язку з цим удосконалення міграційної політики має бути одним із напрямів реформ.

Внаслідок того, що Україна одночасно є країною походження, призначення та транзиту мігрантів, ареною різнохарактерних, різноспрямованих та різномасштабних міграційних потоків, забезпечення державного регулювання у сфері міграції є складним завданням, потребує комплексного, системного підходу, належного фінансування, кадрового та наукового забезпечення.

Необхідність підготовки нового концептуального документу у сфері міграції обумовлена також імплементацією Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, прагненням України у перспективі набути членство в ЄС, що, крім іншого, передбачає поступове наближення політики та законодавства, у тому числі й у сфері міграції, до стандартів Європейського Союзу.

Мета Стратегії

Метою цієї Стратегії є спрямування зусиль держави та суспільства на формування та реалізацію державної міграційної політики, яка б позитивно впливала на консолідацію Української нації та безпеку держави, прискорювала соціально-економічний розвиток країни, сприяла уповільненню темпів депопуляції, стабілізації кількісного та якісного складу населення, забезпеченню потреб економіки в робочій силі, відповідала міжнародним стандартам і міжнародним зобов'язанням України.

Стратегія покликана посилити увагу до міграційних проблем, спрямувати і згуртувати суспільство з метою їх розв'язання, забезпечити взаємозв'язок міграційної політики з іншими сферами діяльності держави, перехід від політики

реагування у відповідь на внутрішні та зовнішні чинники в сфері міграції, що вже мали місце, до більш активної й цілеспрямованої.

Дана Стратегія розроблена у відповідності до Конституції і законодавства України, міжнародних зобов'язань держави, перспективних програм соціально-економічного розвитку країни.

Питання у сфері міграції, що потребують державного регулювання

У перші роки після здобуття Україною незалежності завдяки масовій репатріації українців, кримських татар, вихідців з України інших національностей населення країни зростало, незважаючи на негативні показники природного відтворення. Проте, в подальшому внаслідок низки об'єктивних та суб'єктивних причин потік імміграції суттєво зменшився, натомість Україна зазнала втрат власного населення в результаті еміграції за кордон, що прискорює процеси депопуляції та старіння населення.

Масового характеру, особливо в прикордонних регіонах, набрав виїзд українців за кордон з метою працевлаштування. Частково він відбувається у формі сезонної, циркулярної трудової міграції, спрямованої здебільшого до сусідніх держав, проте частково призводить до тривалого, багаторічного перебування працівників за кордоном, переважно у більш віддалених країнах, поступового перетворення тимчасової трудової міграції на переселенську.

Трудова міграція, що є найбільш масовим міграційним потоком, справляє неоднозначний вплив на українське суспільство. З одного боку, вона зменшує напругу на ринку праці, сприяє підвищенню добробуту багатьох сімей, є джерелом валютних надходжень та нематеріальних трансферів нових знань та досвіду, які можуть сприяти розвитку країни, проте з іншого, - спричиняє дефіцит працівників в деяких галузях та регіонах, негативно позначається на сімейних стосунках, вихованні дітей, рівні народжуваності; заробітки мігрантів, спрямовані на споживання, провокують підвищення цін, інфляцію, зростання імпорту.

До найбільш гострих проблем, пов'язаних з трудовою міграцією, належить нелегальне працевлаштування значної частини українських працівників за кордоном, що спричиняє неналежний захист їхніх трудових та людських прав, соціальну незахищеність. Це також лягає додатковим тягарем на систему соціального захисту країни, оскільки члени сімей мігрантів вдома, а також і самі мігранти після повернення користуються гарантованими соціальними послугами, хоча відповідних соціальних внесків не робили.

Серйозні ризики пов'язані з еміграцією висококваліфікованих спеціалістів та молоді, у т.ч. і внаслідок неповернення на Батьківщину після отримання освіти за кордоном. Тим більше, що і на Заході, і на Сході низка країн призначення розробили і здійснюють політику залучення висококваліфікованих іммігрантів, молодих спеціалістів з числа іноземних студентів. Натомість в Україні втрата цих

категорій працівників негативно позначається на віковій та освітньо-кваліфікаційній структурі робочої сили, може гальмувати економічне зростання.

В умовах антитерористичної операції та економічної кризи є підстави для припущення щодо наростання еміграції, зростання мотивації до працевлаштування за кордоном та трансформації тимчасової трудової міграції на постійну, об'єднання сімей мігрантів у зарубіжних державах, водночас із збільшенням нерегульованого сегменту української еміграції за кордоном. Це може призвести до погіршення становища українців у зарубіжних державах, остаточну втрату для України багатьох мігрантів та їхніх нащадків, значне зменшення обсягів валютних надходжень від мігрантів.

Попри серйозні виклики, спричинені масовою трудовою міграцією, держава залишається пасивною у справі повернення працівників-мігрантів та сприяння їх реінтеграції в українське суспільство, заохочення переказів їхніх заробітків на Батьківщину та їх ефективного використання.

Недостатньо використовується могутній економічний та інтелектуальний потенціал і старих, і нових, тобто тих, що склалися внаслідок трудової міграції, діаспор, здатних за умов належної державної підтримки та конструктивної співпраці бути провідниками інтересів України за кордоном, сприяти розвитку міжнародних торгово-економічних та культурних зв'язків.

Внутрішня міграція в Україні, яка могла б бути альтернативою зовнішній міграції, відбувається поза планами і програмами регіонального розвитку. Вона спрямована до найперспективніших з точки зору умов життя та працевлаштування регіонів, передовсім столиці, формується з найактивніших представників сільських поселень та депресивних регіонів, що звужує перспективи їх розвитку, посилює регіональні диспропорції.

Ураховуючи соціально-економічну ситуацію, міграційна привабливість України в порівнянні з іншими країнами, які приймають мігрантів, невисока. Підстави імміграції дещо звужені і обмежені передовсім прибуттям іноземних студентів та нечисленних працівників. В Україні відсутні програми заохочення репатріації закордонних українців, вихідців з України та їхніх нащадків. Попри жорстку конкуренцію за кваліфіковані трудові ресурси на міжнародному ринку праці не існує системи залучення висококваліфікованих спеціалістів з-за кордону, здатних сприяти інноваційному розвитку економіки країни, невиправдано обмежені можливості виходу на український ринок праці найбільш підготовленої й інтегрованої частини іноземців, якими є іноземні студенти, що отримали освіту в Україні.

Ураховуючи несприятливі демографічні тенденції, скорочення чисельності населення України, імміграція є важливим засобом уповільнення депопуляції. Проте вона здатна забезпечити позитивний ефект лише за умов повноцінної інтеграції прибулих в суспільство. Разом з тим, така складова міграційної політики як інтеграція мігрантів розроблена вкрай слабо. Єдина категорія мігрантів, щодо

якої Урядом затверджені певні інтеграційні плани, – біженці та особи, яким надано додаткові форми захисту. Проте результати інтеграції біженців незначні, що є наслідком не лише обмежених державних ресурсів, а й недостатньої уваги держави до цього напрямку роботи.

Хоча чисельність іммігрантів в Україні у порівнянні з більшістю інших країн невелика, етнічне і культурне розмаїття населення зростає. Потенційний економічний розвиток та потреба в додатковій робочій силі, тісніші зв'язки з ЄС можуть збільшити імміграцію в Україну. Це актуалізує питання ставлення суспільства до мігрантів та міграції, унеможливлення всіх форм дискримінації, запобігання расизму та ксенофобії.

Протягом останнього десятиліття неврегульована міграція іноземців в і через Україну (через своє географічне положення) стала частиною загального процесу міграції. Протягом останніх років спостерігається тенденція до постійного скорочення числа мігрантів з неврегульованим статусом, затриманих на кордоні, а також виявлених в країні. Разом з тим, проблема неврегульованої міграції залишається актуальною, такою, що впливає на безпеку країни, її міжнародні відносини, та в умовах антитерористичної операції, відсутності контролю на значній ділянці східного кордону може загостритися.

Принципи реалізації Стратегії

Стратегія заснована на таких принципах реалізації державної міграційної політики:

- верховенство права;
- захист прав людини та основних свобод;
- прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- попередження і боротьба з усіма формами та проявами расизму, ксенофобії та пов'язаної з ними нетерпимості;
- неприпустимість будь-яких форм дискримінації;
- заохочення культурного розмаїття;
- сумісність і доповнюваність міграційної політики з іншими сферами діяльності держави;
- координація та співробітництво на державному, регіональному та місцевому рівнях як по вертикалі, так і по горизонталі;
- активне залучення громадських партнерів, наукових кіл, міжнародних організацій;
- наукова обґрунтованість рішень, що приймаються;
- гнучкість, що передбачає періодичне коригування тактичних завдань та заходів з метою досягнення стратегічних цілей.

Напрями реалізації Стратегії

Стратегія розглядає реалізацію міграційної політики як системне виконання сукупності завдань і заходів по зазначеним цілям у сфері міграції відповідно до законодавства України та з урахуванням загальноприйнятих міжнародних стандартів.

У сфері міграції та мобільності мешканців України

Ціль 1. Знизити адміністративні бар'єри для свободи пересування мешканців України

Ключовими завданнями в зниженні адміністративних бар'єрів для свободи пересування мешканців України є створення зручних для мешканців систем: 1) обліку; 2) реєстрації місця проживання; 3) видачі документів, що посвідчують особу. Системи мають бути побудовані із забезпеченням дотримання гарантованих Конституцією України заборони втручання в особисте та сімейне життя, захисту персональних даних, інших прав і свобод людини.

Облік мешканців України

Створення Єдиного державного демографічного реєстру (далі – Реєстр) з відповідною кількістю даних, що пов'язані із збиранням, накопиченням, захистом, зберіганням, обліком, використанням і поширенням інформації про оформлення, видачу, обмін, переоформлення, продовження строку дії, пересилання, вилучення, повернення державі, визнання недійсними та знищенням документів, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, а також про реєстрацію місця проживання/перебування кожного мешканця України, дозволить поліпшити стан отримання достовірних даних у міграційній сфері та підготовки прийняття рішень у сфері управління міграційними процесами, а також зменшить можливості використання хибної ідентифікації особи при оформленні вказаних документів. Інформаційний ресурс Реєстру також повинен бути спрямований на розвиток соціально-економічної сфери та захисту прав і свобод людини. Схема побудови та розробка Реєстру також повинні бути спрямовані на полегшення і спрощення порядку надання відповідних адміністративних послуг для населення.

Реєстр містить законодавчо визначений перелік особистих даних для встановлення ідентичності особи, інформацію про документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус, а також дані про реєстрацію місця проживання/перебування особи. Інша інформація про особу повинна зберігатися у відповідних реєстрах (системах), створених відповідно до законодавства про захист персональних даних, і які не входять до складу Реєстру. При цьому об'єднання інформації про особу у реєстрах (системах) повинно здійснюватися шляхом використання єдиного ідентифікатора – унікального номеру запису в Реєстрі.

Для створення безпечної та надійної інформаційної системи обліку мешканців України необхідно:

визначити, як буде здійснюватися початкове внесення даних про мешканців до Реєстру, мінімізувати обсяг персональних даних, що обробляються, відповідно до цілей та завдань Реєстру;

забезпечити високий рівень якості та надійності даних, що обробляються в Реєстрі, без їх дублювання або збереження копій в інших реєстрах;

оцінити разом із суспільством необхідність і детально регламентувати обсяг застосування біометричної верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства в системах обробки персональних даних, які планується розробити;

визначити у відповідних правових актах порядки доступу до персональних даних, що зберігаються в Реєстрі та інших реєстрах (системах), знеособлення таких персональних даних та передачі їх до аналітичної підсистеми єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами для обробки.

Реєстрація місця проживання

Система реєстрації місця проживання/перебування фізичних осіб має надавати точні дані про кількість реальних мешканців адміністративно-територіальних одиниць для планування витрат на обслуговування інфраструктури та розрахунку кількості споживачів адміністративних послуг. На сьогодні система використовується також для реалізації деяких соціальних програм для мешканців, ведення з особою офіційного листування або вручення офіційної кореспонденції від державних органів.

Для забезпечення ефективної і зручної для мешканців системи реєстрації місця проживання слід передбачити:

подолання існуючих умов, що обумовлюють небажання власника і користувача житла реєструвати проживання, включаючи завершення процесів приватизації житла у державі, повне скасування зв'язку комунальних платежів з кількістю зареєстрованих мешканців;

можливість зменшення прив'язки медичних, адміністративних та інших публічних послуг до зареєстрованого місця проживання і забезпечення доступу до послуг за місцем фактичного проживання;

перенос даних адресно-довідкових підрозділів Державної міграційної служби, які ведуть облік зареєстрованих мешканців, з паперових носіїв до Реєстру;

розроблення в рамках розвитку електронного урядування і надання е-адміністративних послуг, електронної реєстрації (декларування) свого місця проживання без відвідування відповідного органу влади;

Безпека документів, що посвідчують особу

Посилена безпека паспортів громадянина України для виїзду за кордон підвищує мобільність українських громадян. Крім того, підвищення безпеки паспортів та інших паспортних документів для виїзду за кордон (далі – проїзні документи) розширить можливості щодо зниження нерегульованої міграції, транснаціональної злочинності й тероризму. В контексті підвищення безпеки документів, що посвідчують особу, та процедури їх видачі Україна має забезпечити:

поступову видачу біометричних проїзних документів, що відповідають стандартам Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), у тому числі в консульських установах України за кордоном; поступове вилучення документів, що не відповідають стандартам ІКАО;

високий рівень інтегрованості та забезпечення безпеки під час подання заяв, персоналізації і отримання проїзних документів, а також документів, що посвідчують особу та служать підставою для видачі проїзних документів (далі – первинні документи);

швидку та систематичну передачу інформації про викрадені та втрачені паспорти та інші проїзні документи до баз даних Інтерполу з викрадених та втрачених паспортів (LASP).

Україна має успішний досвід використання найсучаснішого обладнання і технологій для виробництва захищених проїзних документів. Біометрія усуває багато можливостей для підробки та шахрайських маніпуляцій після законної видачі документу. Таким чином, процедури подачі та обробки заявок для видачі проїзних документів та первинних документів стають вразливою ланкою в цьому ланцюзі підвищеної безпеки біометричних проїзних документів.

Це вимагає введення прозорих і спрощених процедур, чіткого розподілу обов'язків і функцій посадових осіб, високого рівня автоматизації і контролю доступу до даних, призначення клієнтів посадовим особам у довільному порядку та інших заходів безпеки та боротьби з корупцією з метою усунення можливостей введення хибних даних у виданий документ.

Крім питань безпеки, подальше вдосконалення процедур видачі документів, що посвідчують особу, повинне бути спрямоване на прискорення процесу видачі документів і поліпшення стандартів обслуговування, зниження навантаження персоналу на основі запровадження принципу єдиного вікна. З огляду на зазначене доцільним є:

скорочення кількості підстав для відмови у видачі паспортів громадянина України для виїзду за кордон, спрощення їх перевірки;

визначення більш чітких критеріїв для отримання другого паспорта громадянина України для виїзду за кордон;

запровадження процедури швидкого повідомлення про втрату документа, що посвідчує особу, тримачем документа для невідкладного внесення запису в Реєстр;

забезпечення оперативного обміну інформацією про викрадені та втрачені документи між відповідними органами виконавчої влади України та її передачі до баз даних Інтерполу з викрадених та втрачених паспортів (LASP);

створення національного загальнодоступного веб-сайту для перевірки чинності виданих Україною документів, що посвідчують особу (дійсний – недійсний), шляхом вводу номеру документа для перевірки, без розкриття будь-якої іншої персональної інформації власника документа;

участь України в системі PRADO (публічний реєстр документів, що посвідчують особу, та проїзних документів, розміщений на веб-сайті Ради Європейського Союзу): по-перше – шляхом надання інформації про зразки та особливості безпеки українських документів, що посвідчують особу, та проїзних документів; потім – шляхом надання доступу до українського веб-сайту недійсних документів;

впровадження видачі нового більш захищеного паспорта громадянина України у вигляді картки з безконтактним електронним носієм, до якого вноситься засіб ідентифікації - електронний цифровий підпис, з метою використання для он-лайн ідентифікації та електронного цифрового підпису при наданні е-адміністративних послуг та в рамках розвитку електронного урядування;

розробка відповідних навчальних програм і забезпечення регулярного навчання посадових осіб, які займаються видачею та обміном біометричних документів з питань безпеки біометричних проїзних документів і виявлення фальсифікації первинних документів;

поліпшення обслуговування під час оформлення документів, що посвідчують особу шляхом створення системи електронного управління чергою, зручних місць для очікування;

поступове забезпечення територіальних органів з видачі документів, що посвідчують особу, портативними пристроями для зняття відбитків пальців, підпису і зображення особи для виїзду міграційних працівників до місця перебування осіб, які через свої обмежені фізичні можливості не можуть бути особисто присутніми в територіальному органі для подання заяви.

Ціль 2. Зменшити негативні наслідки еміграції з України та збільшити її позитивний вплив на розвиток країни

Еміграція, а також негативні наслідки еміграції не можуть бути зменшені шляхом прямого законодавчого та (або) адміністративного регулювання. Вони повинні регулюватися державною політикою та стратегією (програмами) сталого економічного і соціального розвитку країни, поступово усуваючи економічні, соціальні та інші фактори суспільного життя, що призводять до еміграції. Водночас, певні результати можуть бути досягнуті в рамках наступних завдань міграційного характеру: 1) розвитку можливостей для тимчасового легального працевлаштування за кордоном як альтернативи постійній еміграції;

2) просування програм освітнього обміну; 3) підвищення обізнаності громадськості про можливості міграції (включаючи зворотну); 4) забезпечення захисту прав громадян України, які працюють і проживають за кордоном. Ці завдання передбачають підтримку мігрантів протягом всього міграційного циклу (перед від'їздом, під час перебування за кордоном та після повернення).

Розвиток можливостей для тимчасового легального працевлаштування за кордоном

Введення різних цільових схем сезонного та тимчасового працевлаштування українців за кордоном має бути корисним як для України, так і для країн призначення. Схеми циркулярної міграції повинні ґрунтуватися на принципах права, встановлювати сприятливе середовище для повернення, дозволяти визнання та реалізацію набутих навичок і знань після повернення. Для збільшення можливостей тимчасового легального працевлаштування за кордоном в якості альтернативи постійній еміграції слід:

активувати переговорний процес та укласти угоди про працевлаштування з країнами, зацікавленими в організованій тимчасовій міграції українських фахівців, включаючи гарантії захисту їх прав, допомогу країн працевлаштування в реінтеграції українців, що повертаються;

орієнтувати діяльність суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні громадян України за кордоном, на сприяння сезонній та циркулярній міграції.

Просування програм освітнього обміну

Просування програм освітнього обміну має включати:

розвиток, у рамках активізації міжнародного співробітництва, програм освітніх обмінів та стипендій, які надаватимуть українцям можливості отримати освіту та накопичити досвід за кордоном, базуючись на потребах національного ринку праці;

започаткування системи грантів для українських студентів за кордоном за умови повернення в Україну після завершення навчання.

Підвищення обізнаності громадськості щодо можливостей міграції

Підвищення обізнаності громадськості щодо можливостей міграції є ефективним інструментом сприяння легальній міграції, а також попередження нерегульованої міграції та торгівлі людьми. Громадяни України мають бути поінформовані як про існуючі можливості для легального працевлаштування за кордоном, особливості міграційного законодавства країн призначення, так і про можливі ризики, пов'язані з нерегульованим статусом. Для цього можуть використовуватися офіційні веб-сайти заінтересованих органів, зв'язки з українською діаспорою, а також створюватися соціальна реклама, розповсюджуватися друкована продукція тощо.

Забезпечення захисту прав громадян України, які працюють і проживають за кордоном

Забезпечення захисту прав громадян України, які працюють та проживають за кордоном потребує:

підтримки діалогу з державами-членами ЄС та іншими країнами з питання захисту прав трудівників-мігрантів – громадян України, а також продовження процесу укладення міжнародних договорів з питань соціального захисту та пенсійного забезпечення з основними країнами призначення для українських трудівників-мігрантів, включаючи питання переведення пенсійних схем і врахування сукупного страхового стажу, набутого на території України та країн працевлаштування;

розвитку і пропагування серед мігрантів системи добровільного соціального страхування в Україні;

забезпечення виконання двосторонніх міжнародних договорів України з питань трудової міграції громадян та їх соціального захисту;

укріплення потенціалу консульських установ України в державах, де постійно проживає або тимчасово перебуває значна кількість громадян України, для якісного надання послуг трудівникам-мігрантам із захисту їх соціальних та економічних прав;

надання мігрантам через дипломатичні представництва за кордоном, кол-центри та веб-сайти державних органів в Україні надійної інформації щодо їхніх прав та обов'язків;

спрощення порядку ведення дипломатичними установами України консульського обліку громадян України, який сприяв би розвитку співробітництва і контактів дипломатичної установи з громадянами України, що перебувають/проживають на території іноземної держави;

підтримки тісного зв'язку і взаємодії з організаціями мігрантів, надання допомоги в налагодженні культурного життя, української освіти та виховання в громадах працівників-мігрантів за кордоном;

надання підтримки сім'ям мігрантів, що залишаються на Батьківщині, передовсім дітям, особам похилого віку;

передбачення здешевлення вартості переказів, зароблених за кордоном коштів, в Україну;

запровадження державних гарантій на валютні депозити заробітчач, вивчення можливостей поширення серед них спеціальних державних облігацій.

Ціль 3. Створити необхідні умови для повернення та реінтеграції українських мігрантів в українське суспільство

Для заохочення повернення мігрантів, які знаходяться за кордоном, необхідно посилити зв'язки з Україною, щоб мігранти мали можливість брати участь в економічному, суспільному, культурному та політичному житті країни, а також доносити до мігрантів інформацію щодо можливості та умов повернення до країни.

Підтримка реінтеграції має бути в першу чергу спрямована на забезпечення та полегшення доступу та наявності для українців, що повертаються, соціальних послуг, гарантованих громадянам України законом. У подальшій перспективі необхідні більш масштабні загальнодержавні та регіональні програми заохочення повернення мігрантів та їх реінтеграції в українське суспільство.

Заохочення повернення мігрантів та їх реінтеграція в українське суспільство має передбачати:

механізм надання інформаційно-консультативної допомоги громадянам України, які повертаються в Україну за процедурою добровільного повернення, видворення або у порядку реадмісії, а також налагодження співробітництва з громадськими організаціями щодо надання правової та іншої допомоги;

канали передачі інформації трудівникам-мігрантам з України, а також закордонним українцям, включаючи щодо можливостей працевлаштування, наявних соціальних послуг та економічної активності в Україні;

підвищення фінансової грамотності громадян України, які повертаються в Україну, з метою більш ефективного використання ними грошових переказів та заощаджень для інвестування, відкриття та розвитку бізнесу;

чітке розмежування повноважень та, водночас, координацію дій державних установ щодо питань реінтеграції;

систему збору даних про мігрантів, що повернулися до країни, та їх потреб у соціальній та економічній реінтеграції;

затвердження якісних та кількісних індикаторів досягнення реінтеграції, визначення пріоритетів за загальнодержавним та регіональним принципами;

загальнодержавні та регіональні (для регіонів охоплених найбільш масовою еміграцією) програми сприяння поверненню, з відповідним фінансуванням;

державну систему кредитування реемігрантів, які бажають відкрити власну справу, податкові пільги для тих, хто вкладає зароблені за кордоном кошти у власну справу;

дії, спрямовані на підтримку адаптації дітей зворотних мігрантів до української системи освіти, включаючи дистанційне вивчення української мови за кордоном, по поверненню – додаткові навчальні програми, спрямовані на полегшення продовження навчання в Україні.

У сфері легальної міграції в Україну

Ціль 4. Сприяти легальній міграції в Україну, узгодженій з соціальною політикою та економічним розвитком країни

Формування міграційної політики, що сприяє легальній міграції в Україну, передбачає такі завдання: 1) урахування міжнародних стандартів та кращих європейських практик; 2) узгодженість з економічною та демографічною політиками держави; 3) заохочення репатріації в Україну.

Вільне пересування іноземців та осіб без громадянства, що законно перебувають в Україні, а також реалізація права на тимчасове або постійне проживання та працевлаштування не повинні підпадати під дію необґрунтованих бюрократичних та дискримінаційних обмежень. Для цього необхідно модернізувати відповідні процедури з урахуванням міжнародних стандартів та кращих європейських практик, включаючи:

надання можливості отримання посвідки на постійне проживання на основі законного та безперервного проживання на території України протягом певного періоду часу;

запровадження формальних законних підстав для перебування на території України іноземців, які оскаржують рішення про відмову в продовженні терміну перебування, скасування документів на право перебування/проживання, рішення про примусове повернення або видворення – на час такого оскарження;

запровадження окремих проїзних документів для неповнолітніх осіб без громадянства та біженців;

запровадження видачі проїзного документа для надзвичайних ситуацій для іноземців, які тимчасово або постійно проживають на території України, в тих випадках, коли він/вона не має дійсного паспорту або рівноцінного проїзного документу його/її країни (або якщо цей документ було втрачено чи знищено), а також у зв'язку з об'єктивно обґрунтованими причинами, з яких особа не може отримати новий документ від компетентних органів його/її країни громадянства (походження), в тому числі у випадках осіб, яким надано додатковий захист;

запровадження єдиного формату посвідок на проживання для іноземців та осіб без громадянства, включаючи тих, хто користується захистом в Україні, замість чинних п'яти різних видів документів;

поступову консолідацію та кодифікацію українського імміграційного законодавства з метою формування єдиного кодексу про імміграцію та правовий статус іноземців та осіб без громадянства;

створення в рамках розвитку Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами процедурного реєстру (модуля) для автоматизованої обробки заяв, прийняття рішень про надання (відмову в наданні), подовження (відмову у подовженні) або скасування наданих посвідок на тимчасове та постійне проживання.

Необхідна оцінка узгодженості імміграційного законодавства з економічною та демографічною політиками держави, з урахуванням підтримки балансу між інтересами держави, суспільства, роботодавців і самих іммігрантів. Умови та процедури прийому іноземців з метою працевлаштування мають періодично оновлюватися, спираючись на прогноз потреб ринку праці та економічні пріоритети країни. Більш гнучкі форми в'їзду та проживання мігрантів, що прибувають в Україну для навчання чи участі в економічній діяльності, можуть бути забезпечені шляхом:

перегляду доцільності формування квоти імміграції, розробки, в разі необхідності, виключно механізмів формування квот для працевлаштування, гнучко реагуючих на потреби ринку праці;

сприяння працевлаштуванню іноземних студентів під час навчання в Україні;

розробки умов, за яких іноземні студенти по закінченню навчання зможуть продовжити період проживання в Україні;

регулярного перегляду регламентації дозвільної системи працевлаштування іноземців з урахуванням ситуації на внутрішньому ринку праці;

оптимізації та інтеграції взаємодії між державними органами у видачі (продовженні, скасуванні) посвідок на тимчасове проживання і дозволів на застосування праці, а також щодо контролю за законністю проживання і роботи;

надання можливості працевлаштування без необхідності одержання окремого дозволу на працевлаштування членам сімей громадян України, які ще не одержали посвідки на постійне проживання, членам сімей іноземців та осіб без громадянства, які мають право на працевлаштування в Україні, а також особам, що звернулися за захистом в Україні;

застосування ліцензії на тимчасове працевлаштування для громадян країн з безвізовим тимчасовим перебуванням в Україні, включаючи патентування видів діяльності, пов'язаних із роботою у домогосподарствах (нянями, прибиральниками, садівниками тощо).

Заохочення репатріації в Україну закордонних українців, інших вихідців з України та їхніх нащадків повинне стати предметом особливої зацікавленості держави. Це потребує:

спрощення процедур імміграції та натуралізації для закордонних українців, а також представників традиційних для України етнічних меншин;

сприяння закордонним українцям та дітям українських працівників-мігрантів, які проживають з батьками за кордоном, у вступі до українських вищих навчальних закладів;

розвитку та укріплення ділових та культурних зв'язків з українськими діаспорами за кордоном;

інформування діаспори про інвестиційні можливості в Україні, потреби у висококваліфікованих викладачах, менеджерах, консультантах.

Ціль 5. Забезпечити успішну інтеграцію іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в українське суспільство

Інтеграція – це включення іммігрантів в економічне, суспільне і політичне життя країни. Метою інтеграції є створення для іммігрантів можливості самостійного існування, пов'язаного з використанням можливостей, що пропонуються ринком праці, системами освіти та охорони здоров'я, а також участі

у суспільному житті та використання громадянських прав, в умовах пошани до культурних та релігійних потреб.

Відповідальність за інтеграцію одночасно лежить на державних інститутах, організаціях, спільнотах та самих мігрантах. Оскільки інтеграція є двостороннім процесом взаємного пристосування іммігрантів та приймаючого суспільства, важливим є проведення дій, адресованих всьому суспільству. Однак, потреби в інтеграційній підтримці для різних категорій та окремих груп мігрантів можуть відрізнятися. Тому програми інтеграції повинні мати диференційований підхід і адресний характер, бути орієнтованими на конкретну групу або категорію людей. Участь в інтеграційних програмах повинна мати добровільний характер, але слід запровадити систему стимулів, котрі заохочуватимуть до участі у таких програмах.

Забезпечення успішної інтеграції іммігрантів в українське суспільство потребує:

визначення на рівні закону поняття, цілей та основних засад інтеграції для встановлення системного підходу до розроблення та здійснення інтеграційних заходів;

створення умов для повноцінного працевлаштування мігрантів, належного доступу до соціальних, медичних, освітніх послуг; опрацювання для кожної з цих сфер відповідних методів оцінки, індикаторів, що дозволять оцінити успіхи на всіх етапах реалізації державної політики інтеграції;

подовженої інтеграційної підтримки вразливих груп іммігрантів (наприклад, жертв торгівлі людьми, неповнолітніх без супроводу, людей похилого віку);

організації вивчення мігрантами державної мови, забезпечення їх необхідними навчальними та методичними посібниками;

розробки програм адаптації дітей мігрантів до освітньої системи в Україні;

освітньої та пропагандистської діяльності щодо формування в суспільстві атмосфери терпимості та культури міжнаціональних стосунків, протидії расизму і ксенофобії;

чіткого розмежування повноважень та, водночас, координації дій Державної міграційної служби, Міністерства соціальної політики та інших установ щодо питань інтеграції;

збільшення обсягів співпраці з середовищами іммігрантів у процесі інтеграції, особливо з громадами іммігрантів і етнічними групами, які є достатньо згуртованими, сильними та впливовими, щоб виконувати роль освіти та підтримки для іноземців, що оселяються у країні.

У сфері запобігання нелегальній міграції

Ціль 6. Ефективно використовувати систему видачі віз та можливості консульських установ для управління міграцією

Візовий режим є одним із заходів контролю, націлений на сприяння законній міграції та протидії нелегальній міграції, забезпечення державної безпеки та громадського порядку. Необхідно враховувати можливі проблеми, пов'язані зі збільшенням числа мігрантів. З іншого боку, спрощення та лібералізації візового режиму є інструментами розвитку і покращення політичних, економічних, культурних та освітніх відносин з країнами або регіонами. Ці два типи вимог зумовлюють ліберальний і зважений підхід до візової політики України.

Для удосконалення системи видачі віз та можливостей консульських установ слід досягти оптимального балансу між двома завданнями: 1) надійним виявленням осіб, які можуть становити загрозу безпеці, та потенційних мігрантів з нерегульованим статусом; 2) швидкою/безперебійною обробкою візових анкет.

Для ефективного використання візових інструментів та можливостей консульських установ щодо попереднього контролю й оцінки ризиків нелегальної міграції необхідно:

- підвищити якість відповідних форм тренінгів для консульських посадових осіб Міністерства закордонних справ з питань виявлення сфальсифікованих документів та потенційних мігрантів з нерегульованим статусом (профілювання);

- забезпечити консульські установи основними засобами для виявлення підроблених документів;

- створити мережу для консультацій консульських посадових осіб з уповноваженими спеціалістами всередині країни щодо безпеки документів та аналізу ризиків;

- розглянути у довгостроковій перспективі відрядження міграційних експертів (офіцерів зв'язку з міграційних питань, спеціалістів з документів) до визначених країн з високим ризиком нелегальної міграції та великою кількістю заяв на отримання візи для надання підтримки в щоденній роботі консульських посадових осіб;

- створити системи зв'язку для додаткових контактів, при необхідності, з приватними/юридичні особами, що запрошують заявників, а також системи консультацій електронною поштою з територіальними органами Державної міграційної служби, які видають запрошення для оформлення візи;

- підвищити активну роль дипломатичних і консульських представництв в наданні інформації про міграційну ситуацію в країнах походження в плані застосування принципу неприпустимості вислання (нонрефулменту);

- запровадити сучасні автоматизовані засоби з обробки інформації для підтримки процесу видачі віз, включаючи забезпечення оперативної сумісності, взаємодії інформаційної системи «Віза» з іншими державними реєстрами (системами, базами даних) з обробки даних щодо іноземців та осіб без громадянства, перш за все щодо єдиного формату загальних даних, що встановлюють особу;

проаналізувати зарубіжний досвід і підготувати концепцію (або інший керівний документ) подальшого розвитку інформаційної системи «Віза» щодо збору біометричної інформації від заявників на отримання візи для унікальної ідентифікації та використання таких даних під час здійснення прикордонного контролю.

Орієнтація процедур на швидку/безперебійну обробку візових анкет і сприяння транскордонній мобільності сумлінних відвідувачів потребує:

переглянути правовий статус довгострокової візи (типу D) та її застосування з урахуванням стандартів та практики ЄС;

забезпечити регулярний перегляд та, де доцільно, розширення або скорочення переліку необхідних документів для оформлення візи;

визначити критерії для видачі багаторазових віз терміном дії більше 1 року з метою сприяння транскордонному руху для сумлінних заявників;

розглянути можливість скасування практики запрошень для оформлення візи для в'їзду в Україну стосовно громадян країн з низьким міграційним ризиком;

сприяти організованому туризму шляхом створення консультативного механізму співпраці з урядовими установами та приватними діячами у цій сфері;

вивчити можливість оптимізації присутності консульських установ в окремих країнах з тим, щоб перерозподілити фінансові та кадрові ресурси на користь установ з більшим робочим навантаженням; закупити (замінити) обладнання, оновити приміщення для них.

Ціль 7. Здійснювати прикордонний контроль осіб, адаптований до змінних міграційних потоків та можливостей інтегрованого управління кордонами

Крім нелегальної міграції, заходи щодо прикордонного контролю спрямовані на запобігання та протидію широкому спектру інших загроз прикордонній безпеці держави: контрабанді всіх видів, тероризму, транскордонній організованій злочинності, порушенням територіальної цілісності тощо.

Протидія цим загрозам потребує комплексного підходу. За умови стратегічного планування заходів інтегрованого управління кордонами в рамках окремих документів, у цій Стратегії враховано тільки завдання, призначені для попередження і протидії нелегальній міграції, та в першу чергу для здійснення на кордоні контролю за легальністю в'їзду іноземців та осіб без громадянства та прийняття відповідних рішень. У цьому напрямі подальше удосконалення прикордонного контролю осіб передбачає:

удосконалення системи перевірки проїзних документів шляхом створення системи доступу до ключів криптографічного захисту й оснащення пунктів пропуску через державний кордон зчитувальним обладнанням для зчитування інформації з безконтактних носіїв біометричних проїзних документів;

розвиток інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон (система «Аркан»), спрямований на доступність даних шляхом співпраці установ і сумісності з іншими державними базами даних (реєстрів), включаючи доступ працівників консульських установ до консолідованого списку іноземців та осіб без громадянства, яким заборонено в'їзд в Україну, а також даних про відмови у в'їзді в Україну;

підвищення ступеня автоматизації використання під час здійснення прикордонного контролю національних баз даних, які містять інформацію про викрадені та втрачені документи, що посвідчують особу та підтверджують громадянство України, а також баз даних Інтерполу з викрадених та втрачених паспортів (LASP);

створення міжвідомчого механізму узагальнення й обміну даними про виявлені фальсифікації проїзних документів та забезпечення оперативного доступу до даних під час здійснення прикордонного контролю;

забезпечення пунктів пропуску засобами для виявлення осіб, які переховуються у транспортних засобах (сенсорами серцебиття, газоаналізаторами вуглекислого газу, собаками-детекторами, тощо).

Ціль 8. Посилити контроль за дотриманням міграційного законодавства всередині країни

Всі заходи імміграційного контролю повинні бути розроблені таким чином, щоб вони відповідали стандартам фундаментальних прав. Інтенсивність і види втручань мають бути пропорційними ризикам нелегальної міграції та можливим загрозам від виникаючих порушень.

Слід прийняти відповідні правові акти для ефективного контролю за дотриманням імміграційного законодавства, зменшення можливостей зловживання правом на возз'єднання сім'ї (в т.ч. запровадження відповідальності за укладення фіктивного шлюбу чи фіктивного усиновлення) та іншими законними способами імміграції.

Підвищення ефективності запобігання та обмеження каналів нелегальної міграції можливе шляхом зміцнення потенціалу та можливостей відповідальних органів влади, зміцнення координації, співпраці та обміну інформацією. З огляду на зазначене необхідно:

вирішити питання щодо забезпечення, зокрема фінансового та інституційного, належного функціонування системи виявлення мігрантів з нерегульованим статусом всередині країни;

надати транспортні засоби для підвищення мобільності службовців, відповідальних за контроль за дотриманням міграційного законодавства;

на основі розробки більш детального регламентування запровадити більш ефективний механізм взаємодії, координації та співпраці між відповідними установами щодо контролю за дотриманням міграційного законодавства;

поєднано впровадити ефективну методологію виявлення нелегальної міграції всередині країни, аналіз ризиків (звітування відповідних державних органів та аналіз на регіональному і центральному рівні), а також розслідування справ про організовану нелегальну міграцію;

запобігати випадкам, в яких мігранти з нерегульованим статусом можуть стати жертвами торгівлі людьми, та мінімізувати наявні негативні наслідки;

створити підсистему (модуль) з питань нелегальної міграції, як частину Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами, для обробки даних щодо процедур, які застосовуються до мігрантів з нерегульованим статусом.

Ціль 9. Забезпечити людяне, ефективне та стале повернення, в першу чергу, заохочуючи добровільне повернення

Досягнення оптимальних результатів у стриманні нелегальної міграції можливе лише за умови, що засоби контролю поєднуються з належною політикою повернення. Політика повернення повинна чітко давати зрозуміти потенційним мігрантам, що єдиним способом скористатися перевагами імміграції є дотримання норм міграційного законодавства.

Добровільне повернення, засноване на згоді іноземця або особи без громадянства, що повертається, та його (її) співпраці, гарантує повагу до людської гідності особи, що повертається; зменшує час та кошти, необхідні для здійснення процедури добровільного повернення іноземця та особи без громадянств, а також потребу щодо застосування примусового повернення. Крім того, добровільне повернення є, як правило, більш тривалим, ніж повернення, що організовується з використанням інструментів примусу. Для заохочення добровільного повернення мігрантів з нерегульованим статусом повинні бути переглянуті юридичні, фінансові та процедурні аспекти процесу добровільного повернення:

законодавчо визначено, що допомога в добровільному поверненні може фінансуватися за рахунок держави з метою ефективного виділення бюджетних коштів;

забезпечено отримання безумовної державної допомоги в добровільному поверненні для деяких категорій мігрантів, як неповнолітні, інваліди, літні люди, вагітні жінки, особи, які зазнали будь-яких форм насильства і т.д.;

визначені ефективні заходи для забезпечення стимулів і прерогативи добровільного повернення над примусовим поверненням для максимально можливої кількості мігрантів;

розширена співпраця в галузі допомоги в добровільному поверненні з міжнародними та громадськими організаціями.

Для посилення потенціалу відповідальних органів у забезпеченні примусового повернення з території України потрібно:

забезпечити надання в достатньому обсязі та на належному рівні послуг щодо матеріально-побутового забезпечення, медичної допомоги, психологічної допомоги, ефективного доступу до правової допомоги, послуг перекладу (особливо щодо роботи з мало поширеними в Україні іноземними мовами) особам, які утримуються в пунктах тимчасового перебування та місцях тимчасового утримання;

переглянути порядок міжвідомчого співробітництва та координації між установами, відповідальними за контроль виконання процедури повернення з метою сприяти планомірному поверненню, прискорити процедуру і скоротити час перебування в пунктах тимчасового перебування;

легалізувати тимчасове перебування мігрантів, звільнених з пунктів тимчасового перебування через неможливість їх видворення протягом певного терміну, шляхом видачі в пунктах перед звільненням посвідки на тимчасове проживання;

законодавчо встановити заходи, альтернативні утриманню іноземців та осіб без громадянства в пунктах тимчасового розміщення, та правові умови для їх застосування, з також передбачити обов'язковий періодичний судовий перегляд доцільності утримання з відповідними гарантіями правового захисту;

встановити більш конкретні критерії для прийняття рішень про заборону щодо подальшого в'їзду в Україну при примусовому поверненні та примусовому видворенні;

підвищити доступність інформації, необхідної для розуміння ситуації і розглянути існуючі причини нонрефулменту шляхом створення центральної бази даних, яка б містила інформацію щодо країн походження та транзиту для всіх причетних органів влади; впровадити механізм для підготовки офіційної позиції держави стосовно кожної країни;

вивчити можливості підтримки реінтеграції в країнах походження громадян третіх країн, що підлягають реадмісії з України, включаючи залучення європейських фондів;

проводити постійну роботу щодо переговорного процесу і укладення угод про реадмісію з важливими країнами походження та транзиту мігрантів з нерегульованим статусом в Україні.

Ціль 10. Запровадити належний механізм та програми регуляризації іммігрантів з нерегульованим статусом

Регуляризація – це державна процедура або програма, за допомогою якої країна дозволяє іноземцям, що перебувають в ній з порушенням законодавства, отримати законний статус (вживаються також терміни-синоніми: легалізація,

міграційна амністія). Світовий досвід у сфері міграції представляє регуляризацію як дієвий інструмент міграційної політики.

Насамперед необхідно було б здійснити легалізацію мігрантів з нерегульованим статусом, чиє вислання було призупинено або неможливо, які проживають в Україні протягом тривалого часу, працюють, мають родини і, як наслідок, певною мірою інтегровані де-факто в українське суспільство; не вчинили будь-яких серйозних порушень закону, не представляють ніякої загрози для національної безпеки та громадського порядку.

Незалежно від можливості здійснення регуляризації слід обміркувати запровадження механізму, що дозволить в індивідуальних випадках легалізувати перебування мігрантів з нерегульованим статусом (наприклад, з гуманітарних міркувань).

У сфері міжнародного захисту

Ціль 11. Надати шукачам захисту можливість розгляду їх заяв про надання статусу біженця в рамках ефективної і справедливої процедури

Доступність постійно оновлюваної інформації про країну походження є ключовою для розуміння обставин, які змусили заявника покинути країну та, як наслідок, прийняти належне рішення або вимагати прийняття рішення. Автоматична відмова від розгляду заяви через суперечливу інформацію щодо особи шукача захисту або з інших причин, короткі часові рамки на подання заяви на захист після в'їзду в країну та інші адміністративні бар'єри можуть призвести до ризику недотримання принципу нонрефуглументу. Для створення дієвих запобіжників невинуватому примусовому поверненню до країн походження потрібно:

визначити більш чіткий механізм, включаючи повноваження державних органів щодо оцінювання країн походження та чіткого класифікування їх на безпечні і небезпечні, як передумову справедливого розгляду заяв на отримання захисту;

посилити роль дипломатичних і консульських представництв в наданні інформації про ситуацію у відповідних країнах для покращення якості рішень за заявами про надання захисту в Україні;

виділити достатньо ресурсів для забезпечення якісного перекладу, належного функціонування бази даних про перекладачів (а також ресурси для віддаленого перекладу шляхом відео зв'язку); розглянути започаткування співробітництва із Мережею перекладачів, що керується Європейським бюро з питань надання притулку;

забезпечити усім штатним працівникам, залученим до процесу обробки заяв про надання захисту та прийняття рішення, відповідну підготовку та доступ до інформації по країнах походження;

забезпечити подальше покращання методик прикордонного контролю, а також відповідної підготовки, з метою точного та ефективного визначення прикордонниками на кордоні осіб, що потребують захисту, без відмови у в'їзді;

регламентувати механізм взаємодії працівників прикордонної служби з міграційними службами щодо передачі шукачів захисту; передбачити можливість подання заяви про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, також через органи внутрішніх справ.

Шукачі захисту повинні мати доступ до безпечного та ефективного механізму скарг стосовно обмеження доступу до процедури надання захисту, якості прийняття рішень або звинувачень у корупції. Також, доцільно подовжити терміни, під час яких має підготуватися скарга, і забезпечити максимальний доступ до безкоштовної юридичної допомоги шукачам захисту відповідно до європейських стандартів.

Автоматична обробка даних надає можливості полегшити та зробити ефективнішими процедури надання захисту. З цією метою можливо розробити, за умови ефективного забезпечення захисту та конфіденційності даних, підсистему (модуль) для обробки даних щодо захисту, включаючи зберігання відбитків пальців заявників, як частину Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами.

Ціль 12. Забезпечити належну інфраструктуру та умови проживання шукачів захисту а також осіб, яким вже надано статус біженця чи додатковий захист

Необхідно побудувати, із врахуванням теперішньої та прогнозованої ситуації, додаткові пункти розміщення для забезпечення тимчасового проживання усіх осіб, які звертаються для отримання в Україні статусу біженця. Особи, яким вже надано статус біженця чи додатковий захист, зможуть проживати у пунктах тимчасового розміщення обмежений період часу, необхідний, щоб підготуватися для подальшої соціальної інтеграції в рамках соціальних програм органів місцевого самоврядування. Період проживання може бути продовжений для уразливих груп: дітей, розлучених із сім'єю, самотніх матерів, самотніх вагітних жінок, людей, що піддавалися тортурам, з проблемами психічного здоров'я, інвалідів, осіб пенсійного віку та інших.

У той же час, мережа пунктів тимчасового розміщення, що розвивається, має бути економічно ефективною та здатною пристосовувати свою пропускну здатність до коливань кількості та складу заявників. Також потрібно передбачити збереження пропускну здатності для прийому та тимчасового захисту у випадку масового прибуття шукачів захисту.

Для забезпечення належних умов проживання шукачів захисту, а також осіб, яким вже надано статус біженця чи додатковий захист, потрібно передбачити:

критерії та терміни подальшого проживання в пунктах тимчасового розміщення осіб, яким вже надано статус біженця чи додатковий захист;

належний механізм задоволення базових потреб шукачів захисту в наданні тимчасового розміщення, отриманні соціальної допомоги, працевлаштуванні, у тому числі для осіб з особливими потребами (неповнолітні без супроводу, жертви катувань, самотні жінки, особи з обмеженими можливостями);

отримання шукачами захисту безкоштовного доступу до необхідних послуг із охорони здоров'я, у першу чергу екстреної допомоги та лікування важких хвороб;

тимчасові правила повідомлення шукачами захисту, які не можуть користуватися послугами пунктів тимчасового розміщення, про своє місце перебування без необхідності реєстрації місця проживання.

Ціль 13. Забезпечити інтеграцію біженців та осіб, яким надано додатковий захист, в українське суспільство, а також специфічні інтеграційні потреби шукачів захисту.

Інтеграція біженців та інтеграція решти мігрантів відрізняються. На відміну від інших мігрантів, у біженців не було вибору щодо в'їзду в Україну, їм довелося це зробити, отже, потреба в їх інтеграції має в собі значний гуманітарний компонент, що передбачає співчуття від представників урядових органів та інших заінтересованих сторін, а також більшою мірою від суспільства. Це потребує:

переглянути та внести відповідні зміни, забезпечити належне виконання Плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року;

забезпечити на практиці біженцям та шукачам захисту належний доступ до освіти та безоплатної медичної допомоги – на рівні з громадянами України;

розробити та затвердити процедури визнання іноземних дипломів про освіту, підтвердження факту не перебування в шлюбі для біженців та шукачів захисту з урахуванням неможливості їхнього звернення до органів державної влади країни походження;

забезпечити об'єктивне висвітлення проблематики інтеграції біженців у ЗМІ;

розробляти індивідуальні програми пошуків тривалого інтеграційного рішення для біженців та осіб, яким надано додаткову форму захисту.

Зміцнення інституційних спроможностей

Першочерговими завданнями із зміцнення інституційних спроможностей для реалізації як планованих дій, так і тих, що впливатимуть з нових викликів у сфері міграції, є: 1) посилення взаємодії державних органів, які здійснюють повноваження у сфері міграції; 2) створення високопрофесійного кадрового потенціалу.

Посилення взаємодії державних органів передбачає:

більш чітко визначені функції, відповідальність та повноваження відповідних державних установ;

створення ефективного, гнучкого та стійкого механізму міжвідомчого співробітництва;

посилення координуючої ролі Державної міграційної служби України.

Створення високопрофесійного кадрового потенціалу передбачає:

здійснення якісного добору працівників, що працюють у сфері управління міграцією, за визначеними критеріями;

розробку для регулярного навчання працівників консолідованих на міжвідомчому рівні навчальних програм та матеріалів, заснованих на міжнародних стандартах та відповідному досвіді.

Вдосконалення статистичного забезпечення

Надійне статистичне забезпечення аналізу міграційних тенденцій та прийняття рішень у сфері міграції передбачає:

запровадження міграційного профілю країни та його регулярне оновлення, ефективний аналіз накопичених даних про обсяги та потоки міграції;

забезпечення кращого й повнішого використання вже існуючих можливостей збору та аналізу даних про міграцію, розширення кола джерел інформації за рахунок державних реєстрів, в тому числі Єдиної інформаційно-аналітичної системи управління міграційними процесами;

розширення обміну статистичними даними із відомствами зарубіжних країн з метою порівняння та верифікації даних;

підвищення доступності даних обліку міграцій для суспільства та наукових досліджень.

Етапи реалізації та джерела фінансування Стратегії

Стратегія реалізується двома етапами:

на першому етапі (орієнтовно 2015—2020 роки) в якості пріоритету передбачається розвиток системного підходу до управління міграційними процесами, створення належного інформаційного забезпечення, приведення національної правової бази й процедурних практик у відповідність до міжнародних стандартів, виконання зобов'язань в рамках лібералізації візового режиму з Європейським Союзом;

на другому етапі (орієнтовно 2021—2025 роки) в якості пріоритету передбачається більш цілеспрямоване використання інструментів міграції та мобільності для сприяння соціальному й економічному розвитку країни, а також для досягнення цілей європейської інтеграції.

Для кожного етапу розробляється відповідний План заходів з реалізації державної міграційної політики України (далі – План заходів).

План заходів включатиме конкретні дії для досягнення цілей, визначених Стратегією, строки реалізації кожного заходу, відповідальні органи, джерела фінансування, а також якісні й кількісні індикатори досягнення цілей та виконання заходів.

Очікувані результати реалізації Стратегії відобразатимуться як відповідні індикатори в Плані заходів.

Джерелами фінансування Стратегії є:

кошти державного бюджету, виділені відповідним державним установам, задіяним відповідно до компетенції в реалізації Стратегії;

залучення міжнародної технічної допомоги, донорських і спонсорських коштів, а також інших джерел в рамках діючого законодавства.

Потреби фінансування для здійснення заходів, передбачених Планом заходів, оцінюються кожним відомством в рамках щорічного циклу стратегічного й бюджетного планування.

Моніторинг та оцінка результативності

Порядок проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації Стратегії визначається в Плані заходів. Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації через 6 місяців після завершення відповідного етапу. Узагальнена оцінка результативності Стратегії подається на розгляд Кабінету Міністрів України.

У рамках поточного моніторингу реалізації Стратегії, відповідальні установи подають щороку Державній міграційній службі інформацію про стан виконання Плану заходів шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів досягнення цілей та виконання заходів з їх планованими (або прогнозними) значеннями.